

HANDLINGSPLAN MOT MOBBING

BARNEHAGENE I HAMAR KOMMUNE

**”DET DU TROR OM MEG,
SLIK DU ER MOT MEG,
HVORDAN DU SER PÅ MEG,
SLIK BLIR JEG”**

(M. Jennes)

Innholdsfortegnelse

1. Hovedmål	3
2. Mobbing i barnehagen	3
3. Hvordan oppdage mobbing i barnehagen.....	5
4. Forebyggende arbeid mot mobbing i barnehagen.....	6
5. Konkrete tiltak mot mobbing i barnehagen	7
5.1 Involverte barn	7
5.2 De voksne i barnehagen	7
5.3 Foreldre/foresatte til involverte barn	8
6. Litteraturliste	8
6.1 Barnebøker	8
6.2 Faglitteratur.....	9

Skjema:

1. Forpliktende tiltaksplan
2. Mal for referat fra møte vedrørende mobbing i barnehagen

1. Hovedmål

Alle barnehager i Hamar kommune har nulltoleranse mot mobbing.

2. Mobbing i barnehagen

Negative handlinger som faller inn under mobbebegrepet, har en sterk stressende og negativ atferd på barn i tidlig alder. Vi vet at små barns sosiale, emosjonelle og kognitive utvikling står i sammenheng med relasjonelle erfaringer (Stern, 2006). Barnehagens betydning for denne utviklingen er essensiell. Gode erfaringer gjennom trygge relasjoner styrker selvbildet, øker trivsel og gir en positiv utvikling. Negative erfaringer skaper utrygge barn som må finne sin måte å mestre hverdagen på. Noen barn utagerer, mens andre barn trekker seg tilbake fra det sosiale samspillet. Det betyr at det å arbeide mot mobbing i barnehagen kan være med på å forebygge atferdsvansker. Det er også en klar sammenheng mellom atferdsvansker og psykisk helse hos barn og unge.

Tidlig innsats er viktig for å motvirke utviklingen av problematferd som diskriminering og mobbing.

Definisjon: "NEGATIV ATFERD SOM GJENTAS OG FOREGÅR OVER EN VISS TID I ET FORHOLD SOM ER PREGET AV UBALANSE I STYRKEFORHOLDET MELLOM PARTENE."

I barnehagen kan dette gjøre seg gjeldende i at barn blir stengt ute av leken, blir ikke akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykt, truet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort og manipulert."

Mobbing forutsetter et ujevnt maktforhold hvor enkelte barn systematisk plages og fornedres av andre.

Det er viktig å skille mellom konflikter og enkelte tilfeller av for eksempel slåssing og utestenging. Dette kan være eksempler på et likeverdig styrkeforhold der to fysisk eller psykisk like sterke personer er involvert i en konflikt.

Mobbing er en sosial prosess som involverer ikke bare mobber og offer, men hele gruppa som disse er en del av. Deltakerne forstås ikke som spesielt onde eller aggressive, men usikkerhet om tilhørighet til gruppa kan utløse handlinger som ekskluderer noen fra fellesskapet. Slike handlinger kan defineres som krenkelser. Hensikten er ikke å gjøre andre vondt, men å sikre sin egen tilhørighet i gruppa. Hva som aksepteres kan variere fra gruppe til gruppe, og mobbing kan oppstå dersom det er en lav toleransekultur i gruppa. Mobbing

handler om gruppe-medlemmers manglende toleranse for ulikheter enn at de er aggressive, svake eller passive.

Det virker mot sin hensikt å fokusere på barns mangler eller personlighetstrekk. Man bør flytte fokus fra det enkelte individ som bærer av et problem og istedenfor rette blikket mot de sammenhenger barnet befinner seg i.

Det å skille mellom mobbing og konflikter er viktig fordi konflikter ofte løses ved å mekle og skape fred mellom partene.

Mobbing MÅ derimot løses ved å vise at handlingen er uakseptabel. Det kalles NULLTOLERANSE.

I alle mobbesituasjoner utløses en rekke følelser i enkeltindividet. Det er følelser som:

- Bor i kroppen
- Har ingen kalender
- Har ingen direkte forbindelser til fornuft. Jo yngre barnet er, jo mindre erfaring med å finne strategier for å ta i bruk fornuft.
- Er individets egen eiendom.

For å kunne håndtere egne følelser som glede, sinne, sorg, lyst og redsel må omgivelsene rundt sørge for at barnet blir:

- Sett
- Hørt
- Tatt imot
- Forstått
- Respektert

3. Hvordan oppdage mobbing i barnehagen

Man kan skille mellom direkte og indirekte mobbing.

Direkte mobbing: (fysisk og verbal)

- Dytting, slag, kloring, biting
- Erting, latterliggjøring og ydmyke
- Aggresjon mot ting som tilhører offeret
- Handlinger som ødelegger for offeret uten at noe blir fysisk ødelagt
- Barn som stadig blir utsatt for skremsel og blir forfulgt, samtidig som det har vanskelig med å forsvare seg.

Indirekte mobbing:

- Sosialt ekskludert og utestengt fra gruppa
- Plaging uten synlige og åpne angrep
- Handlinger karakterisert av tvang
- Barn som stadig avvises i lek, ord, erting, gester, grimaser og utestenging

Mobbing kan være vanskelig å oppdage. Det er ingen sikre og klare tegn på at mobbing foregår. Plutselige og store forandringer i et barns atferd er imidlertid et viktig tegn:

- Vil ikke gå i barnehagen
- Nekter å fortelle hva som er galt
- Blir lett oppfarende, sint eller aggressiv
- Plager yngre barn eller søsken
- Mister selvtillit
- Gråter seg i søvn eller har mareritt
- Endrer sovemønster – eller spisevaner

Observasjon som virkemiddel for å oppdage mobbing er nødvendig. De voksne i barnehagen må ha en observerende væremåte ved å være aktivt tilstede med alle sanser, legge merke til de små ting og være der som bara er.

En må se, tolke og forstå barnets atferd som noe mer enn et individuelt problem hos barnet som en egenskap, et personlighetstrekk eller en vanske. Vi må ha et perspektiv der utenforliggende faktorer som barnehagens miljø, relasjoner og hjemmesituasjoner er sentrale faktorer for å forstå barnets atferd.

Uavhengig av om barnet viser innagerende eller utagerende atferd, trenger barnet støtte fra en voksen når relasjonene utfordres.

4. Forebyggende arbeid mot mobbing i barnehagen

Tidlig og systematisk styrking av barns **sosiale kompetanse** fører til at barn får viktig kunnskap om seg selv, hvordan de knytter kontakter på en positiv måte og hvordan de skal forholde seg til andre.

Modne, kompetente voksne, det vil si **trygge voksne**, bevisst på egne kvaliteter og som selv er sosialt kompetente.

De voksne må ha gode **kunnskaper om barns utvikling** og hva en selv må gjøre for å hjelpe og støtte barn i denne utviklingen.

For å mestre dette må den voksne jobbe frem mot å være:

- Konkret
- Utvise NULL TOLERANSE i forhold til uakseptabel atferd
- Utøver stabile konsekvenser og fremstår som forutsigbar
- En som vet at kroppsspråk og verbalt språk henger sammen
- En som kan snakke et barnlig språk (ironi bør i stor grad unngås)
- Er konsekvent
- Ser sammenheng mellom teori og praksis
- Er våken og oppmerksom
- En som reflekterer over egen praksis og på hvordan egne valg påvirker arbeidet med barna
- En som velger å ha en positiv innstilling
- Fokus på barnets sterke sider
- En som bruker all sin erfaring, både formell og erfaringsbasert
- En som prioriterer observasjon i det daglige
- En som er interessert i å lære og som er motivert
- Ser og hører barna og som deretter kan bekrefte og anerkjenne
- En som ser barnas behov og har tid og fang
- En som evner å se flere sider og er empatisk
- En som kan akseptere følelser i praksis, og veileder istedenfor å kritisere

Den viktigste innsatsen for å motvirke mobbing, er å skape et trygt og godt miljø.

Mobbing kan forebygges ved at kompetente voksne legger til rette for å utvikle gode sosiale ferdigheter og jobber for å skape et aksepterende miljø med et godt og åpent foreldresamarbeid.

5. Konkrete tiltak mot mobbing i barnehagen

Arbeidet mot mobbing handler først og fremst om den tydelige voksne med et varmt hjerte og et klart hode. I hjertet ligger anerkjennelsen, holdningene og forståelsen for barn. I hodet ligger kunnskaper med direkte linje til hjertet som skal føre til konkrete handlinger som forebygger og stopper mobbing.

5.1 Involverte barn

- Definer barna som er involverte i mobbeepisoden(e).
- Beskriv hva du har sett av hendelsen, og vær tydelig på at det er uakseptabel atferd. Hvis voksne ikke reagerer legaliserer vi mobbing.
- Bekreft barnet POSITIVT når det sier fra om at andre eller det selv blir plaget.
- Styrk det barnet ER og ta avstand fra hva det GJØR - ANERKJENNENDE KOMMUNIKASJON.
- Rett barnets oppmerksomhet mot hvordan den andre har det. Den voksne forklarer, dersom det ikke er tydelig for barnet.
- Understrek at det er det barnet har gjort som gjør at den andre er lei seg.
- Forvent at barnet prøver å gjøre det godt igjen, for eksempel ved å gjøre en positiv handling.
- Forklar de andre barna at vi har nulltoleranse på uakseptabel atferd.

5.2 De voksne i barnehagen

- Informere om / drøfte enkeltepisoder på møtepunkter i barnehagen.
- Sikre at alle ansatte til enhver tid vet hva som er den voksnes ansvar i forhold til holdning og handling når det skjer krenkelsler.
- Etablere en kultur der det forventes at ansatte sier fra når barn krenker barn, og der voksne er med på å opprettholde mobbing, ved å ignorere og / eller favorisere barn.
- Etablere en kultur der konflikter og konfliktløsning sees som en naturlig og viktig del av barnehagens liv, der voksne har et bevisst forhold til hvordan og når det er nødvendig med støtte fra voksne.
- Drøfte / kartlegge med særskilt fokus på hvilke barn som blir sett av voksne og hvilke som ikke blir det.

- Etablere en kultur for refleksjon og åpenhet omkring voksenrollen, om lekens og humorens betydning i barnehagen som forebygging mot mobbing.
- Nærmeste leder veileder voksne som er / var involvert.
- Evaluere praksis slik at de voksne alltid er underveis mot en mobbefri barnehage.

5.3 Foreldre/foresatte til involverte barn

Separate samtaler med foresatte til involverte barn hvor personalet kan ha disse punktene som ledetråd:

- Forklare grunnen til møtet
- Etterspørre hva foreldrene vet om den aktuelle hendelsen
- Beskrive det som hendte ut i fra den/de voksnes tolkning av hendelsen og barnas opplevelse av episoden (det krever at den voksne har samarbeidet med de involverte barna og fått de ulike perspektivene).
- Markerer at barnehagen og foresatte har et felles ansvar overfor de involverte barna.
- Avklar hva som skal gjøres videre og hvem som skal gjøre hva.
- Skrive referat og tiltaksplan.
- Avtale eventuelt nytt møte.
- Ta kontakt med HIPPT, helsesøster eller annen ekspertise ved behov for ekstra hjelp og hjelp/støtte.

6. Litteraturliste

6.1 Barnebøker

- Tor Åge Bringsværd: Karsten liker å danse
- Tor Åge Bringsværd: Ruffen – sjøormen som ikke kunne svømme
- Tone Lie Bøttinger: Min storebror apen
- Paul Leer Salvesen: Fy Fabian
- Ann De Bode: Det er alltid meg de skal ta
- Lena Klefeldt: Otto og Joppa
- Mats Wånblad: Lilleving
- Ulf Nilsson: Den lille gutten og løven
- Per Christian Jersild: Hymir
- Kari Saanum: Herr Alkabars nese
- Gunn-Britt Sundstrøm: Gutten i supermanddrakten
- Else Færden: Den stygge drageungen
- Birgitta Stenberg: Billy og sinte Lotta

- Birgitta Stenberg: Bjørn drar på landet
- Gunder Andersson: Martins sommer
- Trond Brønne: Petter og månen
- Eva Eriksson: Stures nya jacka
- Gunilla Bergström: Albert og udyret
- Gunilla Bergström: Hvem kan redde Albert Åberg?
- Ursula Kirchberg: Selim og Susanne
- Egon Mathiesen: Katten med de blå øynene
- Mette Cecilie Newth: Lille Skrekk
- Kaia Brønne: Fremmed/Venner/Uvenner/ Savnet
- Johanna Thydell: Det er en gris i barnehagen

6.2 Faglitteratur

- Mai Brit Helgesen: Mobbing i barnehagen – Et sosialt fenomen
- Ingrid Lund: De er jo bare barn. Om barnehagebarn og mobbing
- Kari Lamer: Sosial kompetanse
- Reidar Pettersen: Mobbing i barnehagen
- Jesper Juul: Det kompetente barnet
- Jesper Juul: fra lydighet til ansvarlighet
- Utdanningsdirektoratet: Hva vet vi om mobbing i barnehagesammenheng?
- Barne- og familie departementet: Mobbing i barnehagen
- Kari Pape: Fra ord til handling-fra handling til ord
- Tora Korsvold: Barndom – barnehage – inkludering
- Anne Kirsti Ruud: Hvorfor spurte ingen meg?
- Unni Vere Midthassel m.fl.: Sosiale og emosjonelle vansker
- Helle Høiby/Anja Trolle: Stopp ertingen - arbeid med inkluderende miljøer i barnehagen.
- Ivar Frønes: De likeverdige – om sosialisering og de jevnaldrendes betydning
- Øyvind Kvello: Vennskap som beskyttelses og risikofaktor, artikkel om vennskap
- Hildegunn Fandrem m.fl.: Barn i utfordringer

FORPLIKTENDE TILTAKSPLAN FOR

(Barnehagens navn)

Tiltak	Ansvar	Gjennomføring (signatur og dato)
Den som har observert eller observerer mobbing informerer pedagogisk leder/styrer straks! Tas opp på avdelingsledermøtet med konkrete beskrivelser av den voksnes tolkning av situasjon. Bli enige om tiltak videre.	Den som observerer Alle	
Samtale med de involverte barna ev. alle dersom det syns hensiktsmessig. Barna kommer med forslag til tiltak. Sammenfatt barnas foreslag med de personalet har kommet fram til.	Den/de ansatte som står barnet/barna nærmest.	
Foreldre til den/de som blir mobbet og den de som mobber blir informert og tatt med på råd. (situasjonsavhengig).	Ped.leder/styrer	
Evaluering av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjon av barna. Samme dag, dagen etter og tett oppfølging første uke. Deretter oppfølging ved behov inn i barnegruppa.	De ansatte som står barna nærmest.	
Evaluering på avdelingsmøter etter 1-2 uker. Drøfte ev. nye/endrede tiltak.	Ped.leder/styrer/øvrige personalet	
Nye samtaler med foreldre/barn etter behov.	Ped.leder/styrer	
Stadig evalueringer til saken er løst.	Ped.leder/styrer/øvrige personalet foreldre/barn	

MAL FOR

REFERAT FRA MØTE VEDRØRENDE MOBBING I BARNEHAGEN

(Denne skal ligge i barnets mappe med kopi til foresatte)

Møtedato: _____

År: _____

Deltakere på møtet: _____

Hva saken gjelder (hendelsesforløp, involverte)	Tiltak (som skal iverksettes)	Ansvar

Dato for neste oppfølgingsmøte: _____

År: _____

Sted/dato: _____

Underskrift ansatt (pedleder)

Underskrift styrer

Underskrift foresatte

Underskrift foresatte